

GEDEON TAMÁS

A közösségi oldalak előnyei, hátrányai, veszélyei

A KÉTEZRES ÉVEKBEN (LEGFŐKÉPPEN AZ UTÓBBI ÖT-TÍZ ÉVBEN) ROBBANÁSSZERŰ VÁLTOZÁS VÁLT MEGFIGYELHETŐVÉ A MINKET KÖRÜLVEŐ VILÁGBAN.

A DIGITÁLIS ESZKÖZÖK MEGJELENÉSE FELGYORSÍTOTTA A KOMMUNIKÁCIÓS CSATORNÁK ÁTALAKULÁSÁT, MEGVÁLTOZTATVA EZZEL AZ EMBEREK KÖZÖTTI KAPCSOLATTARTÁS ÉVSZÁZADOK ÓTA KIALAKÍTOTT, HAGYOMÁNYOSNAK MONDHATÓ FORMÁIT.

A DIGITÁLIS ROBBANÁS ÁLTAL AZ INTERNET, A SZÁMÍTÓGÉP ÉS A SZÁMÍTÁSTECHNIKA ÉLETÜNK LEGTERMÉSZETESEBB RÉSZÉVÉ VÁLT. MINDENNAPJAINKAT MÁR EL SEM TUDJUK KÉPZELNI GÉPEK ÉS A VIRTUÁLIS VILÁG NÉLKÜL. AZON KERESZTÜL TÁJÉKOZÓDUNK A MINKET KÖRÜLVEŐ VILÁGRÓL, OTT NÉZZÜK A FILMEKET, SPORTKÖZVETÍTÉSEKET, ÉS OTT TARTJUK A KAPCSOLATOT BARÁTAINKKAL, ROKONAINKKAL, ISMERŐSEINKKEL.

A technológiai átalakulás teljesen és lényegre hatóan alakította át a társadalmat és a világot. Ez a legjobban a „digitális bennszülöttnek” számító fiatalokon érhető tetten. Számukra a számítógép már teljesen természetes szerkezet, és ennek használata a világ legtermészetesebb dolga. Több kutatás is azt mutatja, hogy a legfiatalabb korcsoport kommunikációs státusza a legmagasabb, és ők rendelkeznek a legnagyobb számban a legújabb technikai eszközökkel. Ezért terjednek rohamos mértékben az okostelefonok, tabletek és azok a konstrukciók, amelyek minél több (eddig külön-külön használt) eszköz tulajdonságait ötvözik egyggyé. Ma már alig lehet olyan fiatallal találkozni, akinek a kezében, zsebében ott ne lapulna egy okostelefon. De mire használják ezeket a készülékeket? A világ legtávolabbi pontjain történő események felderítésére, vagy valami teljesen másra?

Az a kedves Olvasó, akinek közelében él fiatal, vagy aki maga is fiatal, pillanatok alatt rávágja kérdésemre a választ: teljesen másra. Ez a „más” pedig a közösségi oldalakon történő kapcsolattartás, tevékenység. A „facebookozás” és a „chatelés” az, amivel a legtöbb időt tölti az ifjúság (az idősebbek is sok időt töltenek a közösségi aktivitással, azonban a téma kapcsán a fiatalok azok, akik a legérintettebbek, ezért őket emeltem ki).

A közösségi oldalak közül hazánkban és Európában is a Facebook az egyeduralmú. Európában több mint 223 millió személy van fent a Facebookon, míg Magyarországon ez a szám az idei év március elején végzett vizsgálat ada-

taik alapján 5,26 millió. Hazánkban korábban az iWiW és a myVIP vonzották a felhasználókat, azonban a Facebook térhódítása nem hagyott teret az említett oldalaknak.

Mi az, ami ennyire vonzza az embereket a Facebookban? Ezt a kérdést minden középiskolai osztályban feltettem már, ahol előadást tartottam a témában, és a válasz rendkívül egyoldalú volt. Mindig a társas kapcsolatokat emelték ki: fontos, hogy tudják, mit csinál éppen az ismerősük, barátjuk; és a megkérdezettek is szeretik megosztani azt, ami velük történik. Ez adja a közösségi oldalak legvonzóbb tulajdonságát, hiszen ha egy távol – akár határon túl – élő barátoddal jelentős esemény történik, rögtön naprakész lehetsz, ha ismerősök vagytok a Facebookon. A tér szerepe jelentősen megváltozott, nem okoz problémát

egy másik kontinensen élővel beszélgetni, illetve a szociális tér is kitágult: rövid időn belül vagy akár párhuzamosan rengeteg emberrel léphetünk kapcsolatba. Ez azonban újfajta szociális kényszert is magában hordoz. Mivel a kortársak túlnyomó többsége fenn van a közösségi oldalakon,

de te nem, akkor „kilógsz a sorból”. Több olyan fiatallal beszéltem már munkám során, akik közösségioldal-ellenesek voltak sokáig, azonban rá kellett jönniük arra, hogy az osztályközösség szélére sodródnak, ha „nincsenek képen” az aktuális trendekkel, ha nem tudják, hogy éppen mi az, ami „menő” a szociális médiában, így végül ők is regisztráltak az oldalra.

Általánosan jellemző még a közösségi oldalakra az, hogy fizikailag teljesen szeparálva vannak egymástól a résztvevők. Még a legpezs-

DE MI VÁLTOZOTT MEG AZZAL, HOGY BEROBBANT AZ ÉLETÜNKBE AZ INTERNET?

gőbb vagy legintimebb online kommunikáció közben is a felhasználók jórészt egyedül ülnek a gép előtt, fizikai valójukban távol a beszélgetőpartnereiktől. Ebből következően megfigyelhető az a tendencia, hogy a közösség jelentős mértékben virtuális, nem „valódi” közösséget jelent. Vannak természetesen olyanok, akik a valóságban is „barátok”, de az is előfordul, hogy a fiatalok csak az internetes világban tartják egymással a kapcsolatot. A világhálón csak annyit és olyan módszerrel jelenít meg valaki saját tulajdonságaiból, gondolataiból, ahogy azt ő helyénvalónak tartja. A közösségi oldalakon nagyon kevés olyan felhasználó van, aki előnytelen profilképpel rendelkezik, és olyan fotót tölt fel magáról, amelyen számára kellemetlen közegben látható. Csak ritkán lehet olyan képet találni, amelyen az adott személy munkából hazaérve, leizzadva, kócos hajjal fotózza le önmagát. Valamilyen szinten mindenki manipulálja az őt körülvevő közeget

azzal, hogy a jót emeli ki és a rosszat elfedi. Több esetben azonban pont ez okozza a legnagyobb problémát. Mi történik akkor, ha valami, ami kellemetlen, kikerül a virtuális térbe? Mik a következményei annak, ha egy olyan kép, történet válik nyilvánossá, amely a későbbiekben számunkra kellemetlenné válhat?

Az internetes kommunikáció egyfajta biztonságot nyújt, hiszen lehetőség van álarc mögé rejtőzni. Többen álprofielt használnak, sőt ellentétes nemű névvel tevékenykednek. Álarcban az ember már nem fél annyira attól, hogy milyen következményei és súlya van annak, amit éppen tesz. Az utóbbi években sajnos nagy számban olvashatók és láthatók hírek olyan esetekről, melyek során ilyen rossz szándékú emberek pont a legsérülékenyebb célcsoportot, a fiatalokat veszélyeztették. A rohamosan terjedő cyberbullying (online zaklatás, ejtsd: szájberulliing) a szociális szakemberek, szülők, kortárs csoportok számára is a bántalmazás egy új és eddig nem ismert formáját hozta be a köztudatba. Mi is az a cyberbullying? A szakszövegek idézése helyett egy sokak által ismert történeten keresztül mutatom be azt, hogy miért kifejezetten veszélyes a zaklatás ezen formája.

Egy tizenhárom éves kanadai lány, Amanda Todd esete azzal kezdődött, hogy webkamerán beszélgetett egy számára ismeretlen férfivel. A férfi bókolt és udvarolt neki, majd hirtelen azt kérte, mutassa meg neki a mellét. A lány nem gondolt a következményekre, és megette azt. A férfi egy évvel később felkereste Amandát. Senki se tudja, miért akarta pokollá tenni egy fiatal kislány életét, de ezt tette: Amanda minden ismerősének elküldte a fotót, és a profilképének is azt állította be a Facebookon. Az iskolában kikészítették a lányt miatt. Többször kellett iskolát váltania, de mindenhova eljutott a kép. Fehérítőt ivott, már abban reménykedett, hogy meghal, de nem így lett.

A kórházban kiderült, hogy megsérült a nyelőcsőve, de „ennyi”. A történet után a közösségi hálón a halálát kívánták. Senki sem sajnálta meg, épp ellenkezőleg, azt kívánták, ügyesebb legyen a következő öngyilkossági kísérleténél. 2012 szeptemberében készített egy videót, ahol az életéről mesélt, és segítséget kért. A kilencperces rövidfilmet a YouTube-on bárki meg tudja tekinteni, akár magyar felirattal is. A lány nem kapott segítséget, így október 10-én, végső elkészeredésében, véget vetett életének. Tehetetlen édesapja másnap hajnalban találta meg holttestét az ágyán, mellette egy késsel és a búcsúlevelével. A lány tizenöt évet élt. Ehhez hasonló, tragikus kimenetelű zaklatások sajnos rendszeresen előfordulnak világszerte.

De hogyan lehet elkerülni az ilyen és ehhez hasonló szituációkat? Hogyan lehet kikerülni az utóbbi időben oly nagy nyilvánosságot kapó Kék Bálnát? (Az utóbbi a fiatalokat zsaroló, a végén öngyilkosságra kényszerítő, feltételezett online játék.) A válasz összetett, mégis egyszerű. Első lépésként a közösségi oldalon nem ajánlatos olyan felhasználókat visszaigazolni, akiket egyáltalán nem ismerünk. Banális lehet, azonban több esetben is lejátszódott köztem és egy-egy fiatal között az alábbi párbeszéd. „Hány ismerősöd van a Facebookon?” „Olyan három-négyezer.” „És mindegyiket ismered?” „Áá, dehogy, még a felét sem.” „De akkor miért jelölted be, igazoltad vissza?” „Tetszett a profilképe/kiírása.” Az ilyen és ehhez hasonló esetekben rejlik a legnagyobb veszélyforrás. A második lépés a szűrés mellett, hogy időt kell szánni az adatvédelmi beállításokra. Hosszadalmasnak tűnik, azonban a későbbiekben hasznos lehet, akár egy állásinterjú kapcsán, vagy az esetleges megkeresések szűrése kapcsán. A harmadik és egyben legfontosabb lépés pedig az, hogy csak és kizárólag olyan bejegyzéseket, képeket osszunk meg, amelyekről biztosan állíthatjuk, hogy a későbbiekben nem fog visszajárni elsülni azok jelenléte. Amennyiben ezt a három lépést betartjuk, és körültekintőek vagyunk a közösségi oldalakon, biztosak lehetünk abban, hogy nem válunk áldozattá.

Összefoglalva elmondható, hogy remek találmány a Facebook és a közösségi média, azonban ezt is mértékkel és megfelelő körültekintéssel kell használni, hiszen könnyen át lehet billenni a ló túlsó oldalára, amelynek nem várt következményei lehetnek!